

At the School of Dentistry in Nijmegen, an effort was made to systematically incorporate principles of learning and audio visual communication into instructional slide-tapes and videotapes by formulating and applying some concrete rules and procedures which teachers were asked to follow when planning and writing scripts. This article describes the 9 rules, the rational

behind them and how these were applied in practice for the following aspects of program design:

- program length;
- prerequisite resources;
- medium selection;
- learning objective;
- subject matter analysis;
- summary.

Literatuur:

1. *Bligh, D. A.* (1974): What's the use of lectures? Harmondsworth Middlesex (Penguin), 3rd edition.
2. *Horn, Robert E.* (1976): How to write information mapping. Lexington, Mass., Information Resources, inc..

Mei 1982.

P/a Ericastraat 23,
8013 XC Zwolle.

RECTIFICATIE

In het in deze rubriek verschenen artikel 'Het effect van onderwijs in gespreksvoering' (Ned Tijdschr Tandheelkd 90: 2, 101-105, februari 1983), van de hand van R.M.H. Schaub en E.R. van den Ende is een storende fout geslopen.

Op pagina 104 luidt, onder het kopje *Correlatie VTS en dummy: validiteit*, de laatste zin van deze paragraaf: 'De correlatie-coëfficiënt bedraagt dan .063.' Dit getal moet zijn: .63.

BERICHTEN

Verenigingsverslagen en mededelingen

NEDERLANDSE VERENIGING VOOR ENDODONTOLOGIE

Verslag Endodontische Dag te Amsterdam op 11 december 1982

Deze endodontische dag in de volledig bezette collegezaal van het Gebouw Tandheelkunde van de Universiteit van Amsterdam bood na de huishoudelijke vergadering een programma dat representatief mag worden genoemd voor de standpunten van de vijf tandheelkundige opleidingen in Nederland. Over het belang van een goede mechanische preparatie van het wortelkanaal bestaat geen verschil van mening; de opvattingen betreffende de medicamenteuze behandeling lopen nogal uiteen.

Een onderwerp van algemeen praktisch belang werd door de eerste spreker, J. M. Genet, behandeld: het vraagstuk of een wortelkanaalbehandeling in één zitting kan worden uitgevoerd. Tegenover het voordeel van tijdswinst staat het nadeel, dat bij optreden van pijnklachten een medicamenteuze therapie voor de periapicale ontstekingsreactie niet meer mogelijk is via het wortelkanaal.

Bij een onderzoek, verricht aan de Universiteit van Amsterdam, werden wortelkanaalbehandelingen verricht in één of twee zittingen, afhankelijk van de beschikbare tijd of de aanwezigheid van exsudaat in het kanaal. In alle gevallen werd alleen een natriumhypochlorietoplossing gebruikt tijdens het vijlen en de kanalen werden

gevuld met guttapercha.

Aan de patiënten werd een enquêteformulier meegegeven, waarop gegevens werden gevraagd betreffende het optreden van pijn: geen, matige of hevige pijn, na hoeveel dagen de pijn optrad en of pijnstillers effect hadden.

Ofschoon het onderzoek nog niet is voltooid kunnen al enkele conclusies worden geformuleerd. Het optreden van pijn is niet afhankelijk van de aanwezigheid van een periapicale radio-lucentie en wordt ook niet beïnvloed door de toestand van de pulpa. De kans op pijnklachten bestaat bij iedere wortelkanaalbehandeling en men dient de patiënt altijd hierop attent te maken.

Als er voorafgaand aan de behandeling reeds pijnklachten waren is de kans groot dat de pijn na de behandeling voortduurt of opnieuw optreedt. Bij een behandeling in twee zittingen bestaat de grootste kans op napijn na de eerste zitting; pijnklachten komen vaker voor dan wanneer de behandeling in één zitting wordt voltooid. Voorts bleek dat de kans op napijn minder is naarmate de behandeling in de eerste zitting verder is gevorderd en het verdient daarom aanbeveling, in ieder geval tijdens de eerste zitting te ruimen. Pijnstillers zijn meestal voldoende om de pijn te bestrijden en deze therapie verdient dan ook de voorkeur boven het opnieuw openen en medicament wisselen of het open laten van de pulpaholte.

De Engelse endodontist J. Webber toonde een aantal röntgenfoto's van elementen met een periapicale aandoening, ontstaan nadat brugwerk was vervaardigd zodat, om een wortelkanaalbehandeling te kunnen uitvoeren, verwijderen of doorboren van de restauratie onvermijdelijk

was. Daarom adviseerde hij, alvorens aan grote restauraties te beginnen niet te veel te vertrouwen op het regeneratievermogen van de pulpa, maar te kiezen voor een wortelkanaalbehandeling (elective endodontics) als er twijfel bestaat of de pulpa de ingreep zal overleven.

Klinische en röntgenologische aanwijzingen dat de pulpa vitaal is (vitality) geven geen garantie dat de levensvatbaarheid (viability) groot genoeg is om na prepareren, afdrucken en plaatsen van de restauratie necrotisch verval te voorkomen. Ofschoon in principe altijd het behoud van vitaliteit van de pulpa moet worden nagestreefd, is het raadzaam om in deze gevallen niet te terughoudend te zijn bij het indiceren van een wortelkanaalbehandeling.

Vervolgens kwamen, na een inleiding van A. H. Stolk, drie sprekers aan het woord die ieder een bepaald endodontisch medicament ter discussie stelden. Als eerste besprak Prof. Dr. C. O. Egink een door hem ontwikkelde onderzoeksmethode waarbij met behulp van röntgencontroles en bacteriologische kweekproeven de resultaten van endodontische behandelingen kunnen worden beoordeeld. Op deze wijze zijn vele belangrijke gegevens verkregen en op grond daarvan is Formocresol gekozen als wortelkanaal-desinfectans.

De bactericide werking is betrouwbaarder dan die van ChKM en Antibiodenta (een vroeger veel gebruikte polyantibiotische pasta) en irritatie van de periapex is minimaal als een zeer kleine hoeveelheid gedurende enkele dagen in de pulpakamer wordt ingesloten. Daarmee is echter niet gezegd, aldus Egink, dat Formocresol het enige en onmisbare middel is voor het slagen van de kanaalbehandeling; men kan zich

zelfs afvragen of het gebruik van wortelkanaal-desinfectantia niet geheel achterwege kan blijven.

Terwijl bij de toepassing van Formocresol alleen een bactericide werking wordt beoogd en geen gebruik wordt gemaakt van de weefselfixerende eigenschappen van formaldehyde, is het uitgangspunt van de door Dr. J. C. Wemes ontwikkelde methode juist het fixeren – en daarmee tegelijkertijd het desinfecteren – van het pulpaweefsel. Daarvoor gebruikt hij een ander aldehyde, het glutaardialdehyde, dat een zeer stabiele en onmiddellijke fixatie bewerkstelligt.

Gebruikt als irrigatiemiddel bij het vijlen fixeert dit middel de inhoud van dentine-tubuli en accessorische kanalen, en ook de pulpares bij het foramen zodat het aanbrengen van een apicale kanaalafsluiting overbodig wordt. De kanaalbehandeling kan in één zitting worden uitgevoerd; het kanaal wordt gevuld met een röntgenzichtbaar en gemakkelijk te verwijderen materiaal, de catalyst van Dycal. Wemes bracht verslag uit van zijn promotie-onderzoek, waarop deze methode is gebaseerd.

In tegenstelling tot glutaardialdehyde is natriumhypochloriet een middel dat sinds tientallen jaren in de endodontie wordt gebruikt en wat men ermee wil bereiken is precies het tegenovergestelde van wat met glutaardialdehyde wordt beoogd: niet het fixeren maar het oplossen van pulpaweefsel.

P. R. Wesselink pleitte aan de hand van literatuurgegevens en eigen onderzoek voor de toepassing van een natriumhypochlorietoplossing (1%) als spoel- en smeermiddel tijdens het vijlen. Door het wefselfoplossend vermogen kan daarmee een grondige reiniging van het kanaal worden bereikt en bovendien is aangetoond dat dit middel bactericide eigenschappen bezit en het kanaal effectief desinfecteert zonder noemenswaardige irritatie van de periapex. Daardoor kan het insluiten van een wortelkanaal-desinfectans achterwege blijven zodat de behandeling meestal in één zitting kan worden voltooid.

Het is begrijpelijk dat tijdens de forumdiscussie, die onder leiding stond van Prof. Dr. A. J. M. Plasschaert, geen eenstemmigheid werd bereikt over dit aspect van de wortelkanaalbehandeling.

Weliswaar heeft onderzoek van de laatste jaren (in Amsterdam) de onschadelijkheid van achtergelaten necrotisch weefsel aangetoond, maar de vraag blijft of het wenselijk is dit ongeschikt te maken als voedingsbodemp voor micro-organismen door het te fixeren. Daarbij moet de mogelijkheid onder ogen worden gezien van een allergische reactie op het farmacon of het daarmee gefixeerde weefsel.

Voorts is niet duidelijk of het aanbeveling verdient de tubuli in de kanaalwand te ontdoen van weefsel of juist te oblitereren met gefixeerd weefsel. Het zijn vragen die op antwoord wachten. Daarvoor is nog veel onderzoek nodig en endodontische dagen als deze kunnen daartoe wellicht een stimulans zijn.

NEDERLANDSE VERENIGING VAN TANDARTSEN

J. A. Tolmeijer benoemd tot erelid

Tijdens de algemene vergadering van de *Nederlandse Vereniging van Tandartsen* – als onderdeel van het Jubileumcongres 1983 ter gelegenheid van het 50-jarig bestaan van de Stichting voor Wetenschappelijk Tandheelkundigen Arbeid – is op vrijdag 15 april 1983 aan collega J. A. Tolmeijer (Rotterdam) het erelidmaatschap verleend.

NEDERLANDSE VERENIGING VOOR ENDODONTOLOGIE

Aankondiging bijeenkomst d.d. 10 juni 1983 te Nijmegen

De *Nederlandse Vereniging voor Endodontologie* organiseert op vrijdag 10 juni a.s. een bijeenkomst, die uitsluitend toegankelijk is voor haar leden. De plaats van samenkomst is het Gebouw voor klinische tandheelkunde van de Katholieke Universiteit, Philips van Leydenlaan 25 te Nijmegen.

Het programma ziet er als volgt uit.

14.00-14.30 uur: Huishoudelijke vergadering.

14.30-15.30 uur: Prof. Thomas P. Mullaney: Endodontic diagnosis and treatment.

15.30-16.00 uur: Pauze.

16.00-16.45 uur: Prof. Thomas P. Mullaney: Surgical endodontics.

Prof. Mullaney is hoofd van de afdeling Endodontie van de Universiteit van Kentucky (V.S.).

Internationaal

DE TERUGGANG VAN HET VERSCHIJNSEL CARIËS

Het blijft uit de aard van de zaak de gemoederen bezighouden en aangenomen mag worden dat het in de tandheelkundige kring 'the talk of the town' is, waarschijnlijk hier en daar wel met een wat bezorgde ondertoon, zo in de trant van 'waar moet het heen met de werkgelegenheid'. Er dreigt immers al een teveel aan tandartsen en de economische vooruitzichten zijn ook niet al te florissant. In elk geval brengt de teruggang in het ontstaan van cariës, door welke oorzaak ook, een zekere accentverschuiving in het tandheelkundig denken en handelen met zich mee, hetgeen weer zijn terugslag heeft op het onderwijs.¹ Het is dus begrijpelijk dat dit druk besproken fenomeen ook al aanleiding heeft gegeven tot het organiseren van een afzonderlijk congres. Op 25 en 26 juni 1982 – zo meldt de jongste FDI-Newsletter² – vond in het Forsyth Dental Centre te Boston, Massachusetts, een bijeenkomst plaats, die wordt beschreven als de eerste 'International Conference on the Declining Pre-

valence of Dental Caries'.

Zij werd bijgewoond door wetenschappelijke werkers en docenten uit verschillende delen van de wereld, vooral uit die landen welke inwoners vanouds de twijfelachtige reputatie genieten, de hoogste aantallen carieuze aantastingen te hebben. In dit opzicht waren Noorwegen en Nieuw-Zeeland sinds de Tweede Wereldoorlog de uitschieters. Intussen is echter het beeld in voor de volksgezondheid gunstige zin opvallend gewijzigd. De eraan ten grondslag liggende oorzaken zijn waarschijnlijk talrijk en ten dele nog onbekend, maar met zekerheid kan worden gezegd dat zij mede omvatten de toepassing van preventieve methoden, die door het tandheelkundig speurwerk zijn ontwikkeld en gepropageerd. Daarbij zijn die met betrekking tot voeding, plaquebestrijding en aanwending van fluoriden in het bijzonder te noemen, waarbij niet mag worden vergeten dat de meeste belanghebbenden te dien aanzien in de loop der jaren sterk aan motivatie hebben gewonnen.

De Newsletter voornoemd geeft een samenvatting van de thans heersende cariëssituatie in negen landen, zoals die op de bijeenkomst in Boston ter discussie kwam. Alle daar gehouden voordrachten zullen in een speciale, in 1983 te verschijnen, aflevering van de *Journal of Dental Research* worden gepubliceerd. De landen die in het onderhavige bericht speciaal worden genoemd zijn:

1. Het Verenigd Koninkrijk

Gegevens, ontleend aan onderzoekingen gedurende de achter ons liggende 10-15 jaren bij circa 4.000 schoolkinderen, tonen dalingen in het vóórkomen van cariës, die schommelen tussen 32 en 57%, in elk geval een opvallend hoog percentage. Het opmerkelijkst is dat deze getallen ook in niet-gefluorideerde gebieden werden gevonden. De aantallen kinderen, die vrij van cariës bleven, namen tussen 1963 en 1979 tot het tweevoudige en soms zelfs tot het vijfvoudige toe. Deze gunstige ontwikkelingen vonden zowel in stedelijke gebieden als op het platteland plaats en zij werden in alle tandoppervlakken aangetroffen. Onderzoekingen in dezelfde periode wezen uit dat ook bij de volwassenen in *Engeland* en *Wales* een duidelijke verbetering in de gebitstoestand was opgetreden.

Wat *Schotland* betreft, daar nam de 'caries experience' bij 4- tot 12-jarigen af met percentages tussen 14 en 36. De sterkste daling, die werd

geregistreerd, bedroeg 44%: dat was in één van de vier gebieden waar het drinkwater was gefluorideerd. Zelfs onder de socio-economisch laagst geklasseerde bevolkingsgroepen van Glasgow werden verminderingen geconstateerd, die opliepen tot 28%. Daarin zou men een aanwijzing kunnen zien, dat deze niet alleen aan een intensievere toepassing van moderne preventieve middelen zijn toe te schrijven. Immers al zou het aan motivatie niet schorten, de hygiënische omstandigheden zitten in deze kringen doorgaans niet mee.

2. Ierland

In Ierland is de fluoridering bij de wet geregeld. Zij is vooral ten uitvoer gebracht in gemeenten met meer dan 5.000 inwoners. Dit komt hierop neer dat de laatste 20 jaar meer dan 60% van de totale bevolking van het gunstig effect van gefluorideerd drinkwater profiteert. Deze omstandigheid heeft vergelijkend onderzoek mogelijk gemaakt tussen het vóórkomen van cariës in wel en niet gefluorideerde gebieden. Gebleken is dat ondanks een lichte stijging van het suikergebruik een cariësvermindering is ontstaan van 50% in gebieden met drinkwaterfluoridering, tegen 10 tot 30% in niet-gefluorideerde arealen. Gedurende de periode van 1961 tot 1981 is het aantal kinderen met cariësvrije gebitten in de gefluorideerde gebieden toegenomen met 50%, tegen 20-40% in de niet-gefluorideerde.

3. Denemarken

De Scandinavische landen mogen zich, gelijk bekend, in goed georganiseerde schooltandheelkundige diensten verheugen. In het kader daarvan is al in het begin van de jaren zestig een aanvang gemaakt met de uitvoering van preventieve programma's. Dit heeft uit de aard van de zaak aanleiding gegeven tot intensief systematisch onderzoek, waarbij voortdurend gegevens over de gebitssituatie van schoolkinderen werden verzameld.

Hoewel in Denemarken nooit drinkwaterfluoridering is ingevoerd, is niettemin een opvallend sterke teruggang in het vóórkomen van cariës geconstateerd. Dit gold dan in de eerste plaats schoolkinderen, maar deze teruggang werd, naar later bleek, in de volwassen leeftijd gehandhaafd. Begrijpelijkerwijs wordt de wijdverbreide toepassing van fluoride-mondspoelingen, in combinatie met het gebruik van fluoride-tandpasta's als de voornaamste oorzaak van de genoemde verbetering (die niet in getallen is uitgedrukt) beschouwd.

4. Nederland

Tussen 1970 en 1980 is uitgebreid onderzoek verricht naar de gebitstoestand van Nederlandse schoolkinderen tussen 6 en 12 jaar. De hierbij gevonden vermindering in het vóórkomen van cariës bedroeg ongeveer 50%.³ Aan de fluoridering van drinkwater kwam, zoals men weet, in 1975 een eind, maar sindsdien is men steeds meer gebruik gaan maken van diverse vormen van plaatselijke applicatie, zoals fluoriden in tandpasta's en aanstippen.

Literatuur:

1. *Purdell-Lewis JD.* De toekomstige opleiding tot tandarts. *Ned Tijdschr Tandheelkd* 1983; 90: 151-3.
2. *FDI-Newsletter* 1983; nr 128: 6-7.
3. *Kalsbeek H.* Het effect van T.G.V.O.-projecten bij de preventie van tandcariës. *Ned Tijdschr Tandheelkd* 1982; 89: 106-17.

Buitenland

FÉDÉRATION DENTAIRE INTERNATIONALE

Programma van het 71e Wereldjaarcongres te Tokio

Het voorlopige programma van het 71e Wereldjaarcongres te Tokio (14-20 november 1983) is in de Newsletter nr. 127 van januari 1983 gepubliceerd. De wetenschappelijke agenda omvat drie hoofdthema's: de levensduur van het natuurlijke gebit (16 nov.), de bescherming ervan door preventieve maatregelen (17 nov.) en de bevordering ervan door weldoordachte restauratieve behandeling (18 nov.). De voordrachten worden gegeven van 9-12 uur.

Verder zijn er speciale voordrachten vanwege FDI-commissies:

1. *Commission on Oral Health, Research and Epidemiology* met als thema: Preventie in de praktijk (o.a. veranderende inzichten betreffende preventieve programma's gericht op de gemeenschap; maatregelen ter voorkoming van cariës en parodontopathieën in de behandelkamer; voorlichting en opvoeding van de patiënt).
2. *Commission on Dental Products* (Control of Hepatitis in Dentistry) met als thema: Huidige stand van het hepatitisvraagstuk; verbreiding en preventie (o.a. door vaccinatie) van hepatitis.

Ook wordt melding gemaakt van een tweetal symposia, voorbereid door de Japanse commissie van organisatie:

1. Nieuwe ontwikkelingen in de klinische tandheelkunde, in het kader waarvan de Australische tandarts Gow-Gates zijn techniek van anesthesie van de onderkaak toelicht (zie ook Exc. odontol. Sectie VII, nrs. 1196-7, mei 1982); verdere onderwerpen zijn o.a. de toepassing van de computer in de orthodontische diagnostiek en de toepassing van nieuwe adhesieve kunststoffen voor restauratieve doeleinden.
2. Toekomstige methoden voor diagnose en therapie: in dit symposium wordt in het bijzonder de toepassing van elektronica in verschillende gebieden van de tandheelkundige praktijk behandeld. De voordrachten worden uitsluitend door Japanse collega's gegeven.

UNIVERSITEIT VAN PADUA (ITALIË)

Aankondiging International Congress Function and Dysfunction of the Stomatognathic System d.d. 12 en 13 oktober 1984

De Faculteit der Tandheelkunde van de Universiteit van Padua organiseert – in samenwerking met het Instituut voor Occlusie-opbouw van de Katholieke Universiteit te Nijmegen – op 12 en 13 oktober van het volgende jaar in Venetië een International Congress Function and Dysfunction of the Stomatognathic System.

De volgende sprekers zullen een voordracht houden: J. A. de Boever, G. E. Carlsson, G. Graber, A. F. Käyser, S. Kopp, M. Martignoni, F. Mongini, H. W. Preiskel, S. P. Ramfjord en W. K. Solberg. Nadere inlichtingen zijn te verkrijgen bij Dr. P. G. F. C. M. Battistuzzi, Philips van Leydenlaan 25, 6500 HB Nijmegen.

Binnenland

KONINKLIJKE ONDERSCHIEDING

M. Castelein

Ter gelegenheid van de verjaardag van Hare Majesteit de Koningin is, bij Koninklijk besluit, collega M. Castelein (Rotterdam) benoemd tot officier in de orde van Oranje-Nassau. Collega Castelein is adviserend lid van het Hoofdbestuur van de Nederlandse Maatschappij tot bevordering der Tandheelkunde.

PROMOTIES

J. F. A. la Rivière

Op dinsdag 10 mei 1983 promoveerde de heer J. F. A. la Rivière (Utrecht) tot doctor in de Geneeskunde aan de rijksuniversiteit te Utrecht, op een proefschrift getiteld: 'Gegoten tandheelkundige restauraties'. Promotor was Prof. G. E. Flögel.

H. M. H. M. Ruiken

Op vrijdag 20 mei 1983 promoveerde de heer H. M. H. M. Ruiken (Nijmegen) tot doctor in de Geneeskunde aan de Katholieke Universiteit te Nijmegen, op een proefschrift getiteld: 'Tandcariës en gedrag bij kinderen'. Promotor was Prof. Dr. A. J. M. Plasschaert, terwijl Dr. Ir. A. B. Cramwinckel als co-referent optrad.

A. L. M. Vogels

Op vrijdag 20 mei 1983 promoveerde de heer A. L. M. Vogels (Molenhoek-Mook) tot doctor in de Geneeskunde aan de Katholieke Universiteit te Nijmegen, op een proefschrift getiteld: 'Gingivitis en tandplaque'. Promotors waren Prof. Dr. A. J. M. Plasschaert en Prof. Dr. K. G. König.

J. Hamerling

Een al te grote voortvarendheid bij de berichtgeving over de promotie van de heer J. Hamerling op donderdag 21 april 1983 (*Ned Tijdschr Tandheelkd* 90: 213, april 1983) ontnam de Redactie de gelegenheid te vermelden dat deze promotie *cum laude* is geschied.

J. Th. L. ROZENDAAL 60 JAAR TANDARTS

De jaarlijks terugkerende lijst van beroepsjubi-

lea in het Nederlands Tandartsenblad vormt een getrouwe afspiegeling van het feit dat veel mensen zich tegenwoordig mogen verheugen in het bereiken van een hoge leeftijd. Was een halve eeuw geleden een gouden jubileum van een vooraanstaand collega een gebeurtenis waaraan men in de vakbladen uitvoerig aandacht schonk, daarbij heimelijk bedenkend dat dit wel de verst bereikbare mijlpaal in het beroepsleven van de betrokkene zou zijn, thans levert een voorlopige telling alleen voor 1983 al een twintigtal op en zelfs een 60-jarige herdenking van de dag waarop men zijn tandartsdiploma in ontvangst mocht nemen, is al lang geen uitzondering meer. Uit de aard der zaak is laatstgenoemde groep samengesteld uit lieden die niet langer onder de kwalificatie 'hoogbejaarden' uit kunnen.

De markantste onder hen is stellig collega J. Th. L. Rozendaal, die op 18 mei 1923 tot tandarts werd bevorderd en die sedertdien gedurende een lange reeks van jaren zijn stempel op het beroep van zijn keuze heeft gedrukt, waarbij zijn belangstelling in de eerste plaats door de nogal gecompliceerde maatschappelijke aspecten van de tandheelkunde werd getrokken. Dat bracht hem al snel tot belangrijke bestuursfuncties, die in 1959 culmineerden in het voorzitterschap van het Hoofdbestuur van de Nederlandsche Maatschappij tot Bevordering der Tandheelkunde.

Daar bleef het overigens niet bij want in dit welbestede leven bleek ook plaats te zijn voor belangrijke functies buiten het beroep, onder andere een wethouderschap en een president-regentschap van een groot ziekenhuis in de plaats van zijn vestiging: Deventer. Het zou te ver voeren, hier een volledige opsomming te geven van zijn bestuursactiviteiten en van de onderscheidingen die hem op grond daarvan ten deel vielen: deze zijn trouwens bij zijn veertigjarige jubileum al onder de professionele aandacht gebracht.¹

Al met al dus een staat van dienst die respect afdwingt. Des jubilaris hele wezen is daarmee ook steeds in overeenstemming geweest. Rozendaal had uiterlijk en innerlijk altijd iets van de grand-seigneur, de geboren regent van vaste beginselen, die niet met zich liet spotten. Als de zaken zich ontwikkelden op een wijze die in tegenspraak was met zijn opvattingen, dan kon hij daar – strijdbaar als hij altijd was – ongezouten, nu en dan zelfs wat ruw uiting aan geven. Ongenaakbaarheid lag echter helemaal niet in zijn lijn; de meer gezellige kanten van het beroepsleven versmaadde hij geenszins en daarbij deed hij zich als een eenvoudige en van bonhomie blijk gevende persoon kennen.

Met al deze facetten, kenmerken van een sterke en dynamische persoonlijkheid, hebben ook de leden van het Algemeen Bestuur van het Tijdschrift uitgebreid kennis gemaakt. Hij was hiervan een aantal jaren lid en vice-voorzitter. In deze functie heeft hij tal van weldoordachte en waardevolle adviezen verstrekt, maar toen op zeker moment de bestuurlijke gang van zaken een ander verloop namen dan met zijn mening strookte, trok hij zonder aarzelen de volgens hem enig juiste consequentie en stapte op.

De laatste tien jaren leidt hij een teruggetrokken leven en de beroepsgenoten horen niet meer van hem. Degenen echter, die bestuursfuncties met hem hebben gedeeld, denken nog altijd met bewondering aan de wijze waarop hij zijn gaven in dienst stelde van wat hij eerlijk meende dat een goede zaak was.

De Redactie stelt het op prijs hem met zijn 60-jarig jubileum van harte te feliciteren en hem voor zijn toekomst het beste toe te wensen.

Literatuur:

1. *Buisman PH.* Ned Tijdschr Tandheelkd 1963; 70: 399-400.

AFDELING LIMBURG NED. MAATSCHAPPIJ TOT BEVORDERING DER TANDHEELKUNDE

Aankondiging Lustrumcongres d.d. 3 en 4 juni 1983

Ter gelegenheid van haar 50-jarig bestaan organiseert de afdeling Limburg van de Nederlandse Maatschappij tot bevordering der Tandheelkunde op 3 en 4 juni a.s. in de stadsschouwburg te Maastricht een Lustrumcongres.

Als thema voor het wetenschappelijke programma – waarvan Prof. Dr. H. H. Renggli als moderator fungeert – is gekozen 'Tissue controlled amalgam restoration – the economic alternative for the next few years'.

Het programma omvat de navolgende sprekers en onderwerpen.

Dr. Jan Egelberg (Loma Linda University, Los Angeles, V.S.): Parodontale behandeling vanuit conservatieve en chirurgische hoek bezien.

Prof. Dr. D. van Steenberghe (Katholieke Universiteit te Leuven): Parodontologie en haar gnathologische aspecten.

Prof. Dr. H. H. Renggli (Katholieke Universiteit te Nijmegen): Tandheelkundige restauraties en randadaptatie.

Drs. P. R. Wesselink (Universiteit van Amsterdam): De invloed van cariës, caviteitspreparatie en -restauraties op de pulpa.

Prof. Dr. A. Motsch (Universiteit van Göttingen, W.-Duitsland): De amalgaamvulling: van preparatietechniek, via onderlagen etc. tot occlusale vormgeving en afwerking.

Wie aan dit Lustrumcongres, annex het feestprogramma, alsnog wenst deel te nemen, dient zich zo spoedig mogelijk in verbinding te stellen met de secretaris van de Lustrumcommissie J. A. J. Verlaak, Keizer Karelplein 13, 6211 TC Maastricht (telefoon 043-11 7 36).

INTERNATIONAL ASSOCIATION OF DENTO-MAXILLO-FACIAL RADIOLOGY

Herhaalde aankondiging 6e internationaal congres 'Dento-Maxillo-Facial Radiology' d.d. 18-24 juni 1983 te Utrecht

Van 18 tot en met 24 juni 1983 wordt in Utrecht het 6e congres gehouden van de *International Association of Dento-Maxillo-Facial Radiology* (IADFR).

Deze vereniging, die te Santiago in 1968 werd opgericht tijdens een internationaal congres gewijd aan de tandheelkundige radiologie, organiseert elke drie jaar een bijeenkomst. Die werden sedertdien gehouden in Erlangen, Kyoto, Malmö en Portland en thans – in 1983 – is Utrecht aan de beurt, waar de deelnemers elkaar zullen ontmoeten in het Jaarbeurscongres- en vergadercentrum.

Het programma omvat ruim 130 voordrachten (in de Engelse taal) en daarnaast in de Expozaal – een 'poster'-wand waarop alle sprekers de inhoud van hun voordrachten zullen toelichten. Rond deze 'wetenschappelijke markt' is een industriële expositie georganiseerd.

De thema's die de algemeen-practicus het meest zullen interesseren zullen op vrijdag 24 juni aan de orde worden gesteld, waarbij een keuze gemaakt kan worden uit 'oral surgery' of 'intraoral radiology' 'oral surgery' of 'periodontology', 'restorative dentistry' en 'oral surgery' of 'panoramic radiology'.

Voor degenen die uitsluitend aan het programma van deze vrijdag wensen deel te nemen, zijn *dagkaarten* verkrijgbaar à f 100,—. Uiteraard behoort deelname aan het gehele congres ook tot de mogelijkheden.

Men wende zich voor inschrijving tot het secretariaat van de congrescommissie, p/a Tandheelkundig Instituut, afdeling Röntgenologie, Sorbonnelaan 16, 3508 TB Utrecht.

Voor belangstellenden is het tevens mogelijk deel te nemen aan een cursus, die voorafgaande aan het congres, op zaterdag 16 en zondag 17 juni wordt gehouden. Voor deze cursus, die gericht is op de relatie tussen de Mondheelkunde en de Radiologie, zijn als sprekers onder meer uitgenodigd: Prof. J. J. Pindborg, Prof. Dr. H. H. Horch, Prof. Dr. C. A. Waldron, Prof. Dr. A. K. Panders en Prof. Dr. I. van der Waal.

Voor deelname aan deze cursus dient men zich eveneens te wenden tot het hierboven vermelde adres van het secretariaat van de congrescommissie.

KLINISCHE AVOND VOOR TANDARTSEN TE ZWOLLE

Aankondiging programma 20 september 1983

Op dinsdag 20 september a.s. zal een klinische avond worden gehouden in de aula van het ziekenhuis 'De Weezenlanden' te Zwolle. Aanvang 20.00 uur.

Programma:

L. van Dijk (specialist Mondziekten en Kaakchirurgie te Groningen): Transplantatie van gebitselementen.

Agenda

Data der voornaamste wetenschappelijke congressen en vergaderingen in binnen- en buitenland.

* Eerste vermelding

1983

25-29 mei

Gezamenlijke vergadering European Prosthodontic Association en Deutsche Gesellschaft für Zahnärztliche Prothetik und Werkstoffkunde.

* 3-4 juni

Lustrumcongres afdeling Limburg Ned. Maatschappij tot bevordering der Tandheelkunde, Maastricht. Inl. J. A. J. Verlaak, Keizer Karelplein 13, 6211 TC Maastricht (tel. 043-11 7 36). (Zie ook rubriek Binnenland.)

18-24 juni

6e Internationaal Congres Dento-Maxillo-Faciale Radiologie, Utrecht. Inl. Prof. J. van Aken, Sorbonnelaan 16, 3508 TB Utrecht.

25-30 juni

8th International Conference in Oral Surgery. Inl. Quintessenz Verlags-GmbH, Ifenpad 2-4, D-1000 Berlin 42, West-Duitsland.

28 juni-1 juli

Jaarvergadering American Dental Society of

Europe, St. Pierre Park Hotel, Guernsey. Inl. secr. Brian J. Parkins, 57 Portland Place, London W.1.N. 3 A.H., Engeland.

30 juni-3 juli

Jaarvergadering British Dental Association, Stratford-upon-Avon, Engeland. Inl.: 64 Wimpole Street, London WIM 8 AL, Engeland.

28-30 juli

9th International Conference on Oral Biology, Sydney, Australië. Inl. Dr. J. A. Gray, 15th street 734, NW, Washington, DC 20005, V.S.

31 juli-12 augustus

Cursus 'Problems in diagnostic oral pathology', Sheffield, Engeland. Inl. The British Council, Keizersgracht 343, 1016 EH Amsterdam.

4-5 augustus

International Tooth and Bone Resorption Conference, Sydney, Australië. Inl. Dr. S. A. Cohn, Park Street 60, Sydney 2000, Australië.

26 augustus

Symposium 'Tandarts en Wetenschap' ter gelegenheid van het 3e lustrum van de Subfaculteit der Tandheelkunde van de Vrije Universiteit te Amsterdam. Inl. F. A. Toors, vakgroep Sociale Tandheelkunde, postbus 7161, 1007 MC Amsterdam, tel. 020-548 5030.

31 augustus-2 september

4th European Conference in Biomaterials, Leuven, België. Inl. Dr. P. Ducheyne, KU Leuven, De Croylaan 2, B-3030 Heverlee, België.

31 augustus-3 september

9th Annual meeting Association for Dental Education in Europe (A.D.E.E.), Delphi, Griekenland. Thema: 'How do we prepare dental students for a life of continuing education? The impact of prevention on dental curriculum.' Inl. Prof. P. Apostolopoulos, 2, Thivonstraat (Goudi), Athene 808, Griekenland.

* 20 september

Klinische avond voor tandartsen in de aula van het ziekenhuis 'De Weezenlanden', Zwolle. Aanvang 20.00 uur. (Zie ook rubriek Binnenland.)

23-24 september

20th Annual meeting Continental European Division IADR, Genève, Zwitserland. Inl. Prof. J.-M. Meijer, 19 rue Barthélemy-Menn, 1211 Genève, Zwitserland.

28-30 september

Nationaal Tandheelkundig Congres 'Mondjesmaat', Nederlands Congresgebouw, 's-Gravenhage. Inl. J. Th. van Geest, Fazantplein 20, 2566 VJ 's-Gravenhage.

28 september

73e Jaarvergadering 'Het Ivoren Kruis', Nederlands Congresgebouw, 's-Gravenhage. (In het kader van het Nationaal Tandheelkundig Congres.)

11-15 oktober

4e Lustrum Tandheelkundige Faculteitsvereniging te Nijmegen.

28 oktober

Cursus 'Tandarts-algemeen-practicus en orthodontie', georganiseerd door de Dr. G. J. van Hoytema Stichting, Technische Hogeschool Twente.

4 november

Najaarsvergadering Ned. Ver. voor Orthodontische Studie, Postiljon Motel, Nulde-Putten. Inl. secr. J. M. Beek, Kerklaan 39, 7311 AC Apeldoorn (tel. 055-21 95 66).

14-20 november

71e Wereldjaarcongres F.D.I., Tokyo, Japan.

21 november

Klinische avond voor tandartsen in het Tandheelkundig Instituut, Sorbonnelaan 16, Utrecht.

1984

4-7 juni

2e Congres Int. Association of Oral Pathologists, Amsterdam. Inl. mw. R. Mooijen, Pathologisch Instituut V.U., De Boelelaan 1117, 1007 MB Amsterdam, tel. 020-548 2306.

Te koop

drive-in in A'dam met kleine particuliere tandartspraktijk

Tel. 020-420968 tussen 19.00-20.00 uur.

H. H. Tandartsen

AMALGAAMRESTEN

Bij grote partijen betalen wij f 160,— per kg (prijs variabel)

Wij betalen contant. Ook aan huis te ontbieden

NAHASA tel. 023-342263/247437